Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 152. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 3. липня, 1922. VOL. XXX. No. 152. Jersey City, N. J., Monday, July 3, 1922. THREE CENTS

СТРАЙК ЗЕЛІЗНИЧНИКІВ ПОЧАВСЯ

ВСЯКІ ЗУСИЛЛЯ ЗАПОБІГТИ ЙОМУ НЕ ПОВЕЛИСЯ

ШІКАГО, 30. червня. — Всякі зусилля Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав запобігти страйкови робітників зелізничих варстатів, викликаному рішенням сеї Ради про обниження запаати ріжним групам зелізничих робітників, не повелися, і сей після всякої правдоподібности почнеться завтра рано о 10-ій годині.

Цілий ряд юнійних урядників юній варстатових робітників під проводом предсідателя М. Джуела відмовилося послуху Раді і не зявилося на конференцію, скликану сею Радою для обговорення страйку. Голова Ради видав публичний зазив до Джуела і вислав до нього урядовий приказ явитися на конференцію, але урядник, що мав доручити приказ, не міг найти Джуела.

Юнійні урядники заповідають, що в страйку возьме участь коло 400,000 зелізничих робітників та що з часом до страйку робітників зелізничих варстатів можуть прилучитися другі групи зелізничників.

УРЯД ЗАПОВІДАЄ РЕПРЕСІЇ ПРОТИ СТРАЙКАРІВ

ВАШІНГТОН, 30. червня. — З Білого Дому дали до зрозуміння, що президент Гардинг стоїть цілим своїм впливом по стороні Зелізничої Ради і зробить все, що лежить в силі уряду, щоби запобігти або як найскорше покінчити страйк зелізничників. На думку уряду, він має в сій справі богато більше вільні руки ,як в углевій справі.

НИНІ СХОДИТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ВАШІНГТОН, 30. червня. — Скликана президентом Гардингом конференція представників властителів копалень твердого та мягкого вугля і представників юній углекопів та уряду збереться завтра, як се було заповіджено урядом. Всі запрошені сторони згодилися вже взяти в ній участь.

З огляду на те, що уряд не зрадився зі своїми плянами на конференцію, загально робиться спроби вгадати найблизший крок уряду. Припускають, що уряд буде пробувати наперед переконуванням довести до згоди межи обома сторонами.

СИН ВЛАСТИТЕЛЯ КОПАЛЬНІ АРЕШТОВАНИЙ ЗА ВБИЙСТВА МАЙНЕРІВ

КЛАРКБЕРГ, Вест Верджінія, 30. червня. — Поліція арештувала тут нині Джана Ора, сина властителя вуглевої копальні, на основі заприсяженого урядниками вуглевої юнії варанту, що він брав участь в стрілянині проти страйкарів, в котрій погибло двох майнерів.

ВИСИЛАЮТЬ ВІЙСКА НА ПОЛЕ СТРАЙКУ

ЧАРЛСТАВН, Вест Верджінія, 30. червня. — Стейтовий губернатор вислав велику силу стейтової поліції та війска в страйковий округ довкола Пейнт та Кебін Крік, щоби, як він каже, запобігти грозячому повторенню сцен з Герин.

Про подібні зарядження доносять з Денвер, Колорадо, та Панксатоні, Па.

АРЕШТОВАНО ЮНІЙНОГО ПРОВІДНИКА ЗА НЕПОСЛУХ СУДОВИ В СПРАВІ ПИКЕТОВАННЯ

МАНЧЕСТЕР, Ню Гемпшер, 30. червня. — На приказ висшого стейтового суду арештовано тут нині Томаса Мекмегона, президента юнії ткальняних робітників Де Юнайтид Текстил Веркерс оф Америка. Арештовано його пі закидом непослуху для судового заказу уставляти пикети перед одною ткальнею.

Юнійного провідника випущено, як він зложив кавцію в сумі 500 долярів.

ДЕБАТА НАД МИТОВИМ ЗАКОНОМ

ВАШІНГТОН, 30. червня. — Сенат ще далі займається передусім справою законопроекта про мита на заграничні товари.

Нинішна дебата над сим проектом була дуже оживлена. Сенатор Фордней, автор проекту про високі мита на чужі фабричні вироби, предложив знов сенатови цілий ряд заграничних виробів, як: годинників, килимів, колдер, сорочок, і що ще ні, розповідаючи про кождий товар, кілько коштує його виріб за границями, кілько коштує спровадити його до Злучених Держав і які то великі зиски дістають американські купці з їх продажі.

Демократичні сенатори старалися осмішити аргументи републиканців — прихильників високого мита, але вони самі згодилися знов на високі мита на ріжні фармерські вироби.

ПАЛАТА ПОСЛІВ НА ФЕРІЯХ

ВАШІНГТОН, 30. червня. — Палата послів відложила свої засідання до 15. серпня.

Перед відроченням засідання палата послів приняла всі законопроекти приняті її представниками на конференції з представниками сенату.

КОМІТЕТ ПРОТИ ЛІНЧІВ

ВАШІНГТОН, 30. червня. — Судовий комітет сенату постановив предложити сенатови прихильну опінію про законопроект Даєра проти лінчів (самосудів).

НЕДОБОРИ АМЕРИКАНСЬКОГО УРЯДУ

ВАШІНГТОН, 30. червня. — Предложений урядом буджет на 1923. рік показує, що уряд сподіється в сьому році недобору 485 мілійонів долярів.

УПАДОК СЛАВНОГО ЛЕТУНА.

На летничих полях блія Мінеоля на Лонг Айленд впав в середу Берт Акоста, один з найславніщих цивільних летунів Америки. Нещасний случай стався від того, що машина несподівано перевернулася. Цікаві видці, що бачили упадок, поспішили сейчас на місце катастрофи, і найшли летуна без памяти в крови. Його відставлено без памяти до шпитала, але тут лікарі сказали по якімсь часі, що він не побився тяжко, а лише відніс поважнійші подрапання шкіри.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ.

Коли Джордж Мейгер, 22-літний робітник, з Ню Йорку, покинув в середу свою роботу і вернув домів, він не застав своєї жінки в дома, а свої малолітні діти, межи котрими одна се лиш 20-місячне немовля, найшов під опікою сусідів. Він пішов зараз на найблизчу поліцийну стацію і розповів там урядникови, що його жінка бігає з якимось Італійцем. Поліцийний урядник не міг нічого порадити безрадному мужеви, і він поплівся до дому жінчиних родичів. Не заставши там своєї жени, він став її виждати її приходу. Коли вона по якімось часі справді навернулася до дому родичів, муж пхав при родичах благати її, щоби вона покинула свого приятеля і вернулася домів. Його просьби видно не богато помагали, коли він мусів умоляти її аж в імени дітий не кидати його, а мати кинулася межи них, щоби довести до згоди. Та се довело ще до гіршої сварки межи молодими подружами, серед котрої Мейгер виняв з кишені револьвер і віддав до жінки пять вистрілів з близької віддали. Всі кулі трафили; одні попали її в черево, і вона звалилася на землю. Муж віднкинув револьвер на бік і ждав на приход поліції. За якийсь час зявилися поліцийні детективи і забрали його до визниці. На поліції він не перечив свого вчинку, заявляючи, що він не міг жити без своєї жінки й що йому тепер се байдуже, що зним станеться. Жінку відставлено в умираючім стані до шпитала.

КАЖУТЬ, НАЙШЛИ КОСТИ БОКАЧІО.

Доносять з міста Фльоренції в середній Італії, що в одним старім домі в місцевости Чертальдо, в котрім мав колись жити Джованні Бокаччіо, найбільший італійський поет та письменник чотирнайцятого століття, найдено кости людини. Хоч про них нема ніякої певности, що се кости великого поета, сього їх перевезено з великими почестями до міста фльоренції і зложено в прекраснім гробі серед величних демонстрацій прихильників великого письменника, межи котрих числиться просто весь італійський народ.

ПРОГИБІЦІЯ В ЧАСИ ВАШІНГТОНА

Питанне прогибіції було тлом дуже цікавої історичної дебати в сенаті. Підчас дебати над бонусом сенатор Вотсон з Джорджії сказав кілька слів про суперечку межи „мокрими" та „сухими". Його дуже здивували слова котрогось сенатора, що буцімто Вашінгтон не мав ніколи рабів. На доказ неправдивости такого твердження Вотсон прочитав з виданої недавно збірки приватних листів першого американського президента виняток, з котрого виходить, що Джордж Вашінгтон не лише мав невільників, але й ними торгував. В хитованім (наведенім) Вотсоном уступі приміром, Вашінгтон приказує свому економови продати Мурина Тома і купити за нього патоки, руму, вапна, цукорків та старої, а доброї горівки. На запит сенатора Стенлі, сенатор Вотсон пояснив, що Американці вважали Вашінгтона за господаря, що самий варив свої напитки (своє „говмбру"); тепер показується, що Вашінгтон не вдоволявся своїми напитками, але ще докуповував.

ЧИ СТАН ОБЛОГИ?

Чехословацький консуль у Львові оголосив, що подорожні, які хотілиб їхати до Галичини або на Волинь, мусять мати спеціальне позволенне львівської дирекції поліції.

ЗАБОРОНЯЮТЬ ВИКИДАТИ ЛЮДИЙ З ХАТИ

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 14 червня. — Харківські Вісти" друкують таку телеграму з Москви:

„Рада Народних Комісарів ухвалила рішучо заборонити своїм відділам та іншим не судовим органам висєлєннє громадян з мешкань, в яких вони мешкають. Виселенне може відбуватися лише в порядку судової постанови, коли мешканці псують мешкання, або не платять гроший за право мешкання.

БОЛЬШЕВИКИ ГРАБЛЯТЬ ЦЕРКВИ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 15. червня. — Каменець-подільська большевицька газета „Червона Правда" (ч. 96-97) друкує таке радіо з Москви:

„26 і 27 квітня забрано з храма Христа Спасителя 34 пуди 18 фунтів срібла, 510 штук брілянтів, 3 звізди брілянтових, корону з жемчугами, 8 великих алмазів і багато цінних річий з дорогоцінними каменями.

З храму Василя Блаженного забрано 50 золотників золота, 24 пуда 10 фунтів 17 золотників срібла, 1 фунт жемчугу, звізду з брілянтами, 3 великих брілянта.

При забиранню цінностей по опису оказався брак чаші та прибору.

В одній з кімнат храму за мебелею віднайдено дубовий ящик, в якім була схована срібна чаша з прибором артистичної різьби і в золотій справі хрест, прикрашений дорогими каменями.

Священик за сховання цінностей арештований.

Всього в міськім районі забрано золота — 2 пуди 15 фунтів 53 золотників 19 долів; срібла — 890 пудів 22 фунтів; дорогих каменів — до 2 пудів; жемчуга — півтора пуди; брілянтів — 60.770 штук; алмазів — 1.640 штук, шафрів — 40; жемчужних ниток — 10 штук; иньших предметів — понад 500 штук.

В Рождественськім жіночім монастирі відкрито сховані за ікони царські портрети.

ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ В КАНАДІ.

З Отави доносять, що до 10-го червня число безробітних в усіх канадійських провінціях виносило 43.141. Найбільше безробітних є вОнтеріо, бо 10,811; в Ню Бронсвик 500; в Новій Скошії 7.800; в Квебеку 9.500; в Манітобі 1,865; в Алберті 4.225; в Бр. Колюмбії 7.268; в Саскачевані 1.772. Що до заходу, що там страйк збільшив без робітних (крім страйкерів) Однакож попит за

НЕВДАЧІ АЙРИСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ ПРОТИ АЙРИСЬКОГО УРЯДУ

ДАБЛИН, 30. червня. — Війска айрисього правительства здобули нині серед кровавої битви головну твердиню повстанців проти власти сього уряду.

Коло четвертої години по полудни війска „Вільної Держави Ірляндії" здобули „Чотири Суди", що від кількох днів були головною опорою прихильників повної независимости Ірляндії від Англії. В битві погибло коло 30 людий. При кінці повстанці, бачучи свою невдачу, вивісили хоругов і віддалися без застережень в руки побідників. Межи взятими в полон є Оконор ,провідник повстанців. Їх всіх переведено до вязниці.

До уряду прийшли вістки, що Де Валера втік, але уряд не дістав потвердження чутки.

НЕПОВОДЖЕННЄ ПОВСТАНЦІВ ЗАГАЛЬНЕ

ЛОНДОНДЕРІ, Ірляндія, 30. червня. — Закроєні на широку скалю воєнні операції повстанців проти айриського уряду потерпіли невдачу не лише в столиці Ірляндії, але й по других містах та по селах Ірляндії.

З ріжних околиць доносять про нові побіди державних війск над повстанцями, що хочуть зірвати всякі зносини з Англією.

Загально сподіються, що домашна війна межи айриськими партіями покінчиться вже в короткім часі.

РОСІЙСЬКА ПОТРЕБА КАПІТАЛУ ЗРОСТАЄ

ГАГА, 30. червня. — На домагання представників західно-европейських держав представник російських советів Літвінов предложив нині виразні домагання щодо потреб Росії в заграничнім капіталі.

Літвінов казав, що Росії потреба 1 міліярд 600 мілійонів долярів, значить, о 600 мілійонів долярів більше, як советський уряд потребував в часі генуенської конференції.

Коли його запитали, на що Росії потреба тих гроший, Літвінов з початку пручався на таке питанне, але потім пояснив докладно, на що Росії треба сих гроший. Виходилоби, що Росії треба гроший голвно на те, щоби в себе завести нормальну грошеву систему.

ВИЗНАННЄ ЛИТВИ

ПАРИЖ, 30. червня. — Алянти, представлені в Раді Амбасадорів, постановили визнати Литву.

Американський уряд не є репрезентований в сій Раді, і тому Злучені Держави не прилучилися до визнання.

НЕМА ЗГОДИ МЕЖИ РОЗБІШАКАМИ УКРАЇНИ

ЛОНДОН, 30. червня. — Як доносять до одної англійської газети, польський уряд вже відповів відмовно на пропозицію московського уряду відбути конференцію для завішення оружа.

Уряд сей мав написати в своїй відповіди, що обмеженнє зорудження з їх сторони не можливе так довго, поки московський уряд не сповнить всіх умов, поміщених в мирових договорах, заключених з Польщею.

Подібні відповіди мали надіслати теж фінський та латвійський уряди.

ОСТРІ КАРИ НА ВОРОГІВ НІМЕЦЬКОЇ РЕПУБЛИКИ

БЕРЛІН, 30. червня. — Президент німецької републики Еберт опублікував нині розпорядженнє, в котрому настановляється дуже острі кари на всіх, що важилиби робити заговори проти німецької републики.

Кара смерти є в тім декреті дуже звичайною карою.

ЩЕ ДЕБАТУЮТЬ ХОРОБУ ЛЕНІНА

БЕРЛІН, 30. червня. — Сюди приїхав з Москви професор др. Клемперер, котрого знов взивали телеграфічно до Москви лічити Леніна. Клемперер їздив в оба боки аеропляном.

По своїм повороті з Москви др. Клемперер говорив знов, що Ленін не спаралізований, але дуже ослаблений, бо має затроєний жолудок.

СПРАВА УВЕДЕННЯ АМЕРИКАНЦЯ ПОКІНЧИЛАСЯ КОРИСНО ДЛЯ МИРА

МЕКСИКО, 30. червня. — А. Брус Байлескі, котрого недавно мали схопити мексиканські бандити й випустити за окупом 50,000 долярів, подав до газет, що його бандити не випустили, але що він самий втік від них штучкою.

Таке закінченнє справи вважають загально корисним для мирових відносин межи Мексиком та Злученими Державами.

Мексиканські газети, розбираючи справу Байлеского, пишуть, що Байлескі не втік і навіть не був пірваний бандитами, але замовив собі ціле пірваннє для якоїсь ціли, яка певно виясниться аж пізнійше. Байлескі не має слів на виявленнє свого обурення за таке поясненнє його пригоди.

МЕКСИКО ЗБИРАЄТЬСЯ ПОМАТАТИ ДРІБНИМ РІЛЬНИКАМ

МЕКСИКО, 30. червня. — Департамент рільництва виготовив широкі пляни для піднесення рільництва в Мексику.

Ці пляни мають передовсім відноситися до піднесення дрібного рільництва через поширення кольонізаційних терен та урядове попираннє рільничої кооперації.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

„ПОЛЬСЬКІСТЬ" МІСТ В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИЧИНІ.

ЯК ЗАБЕРУТЬСЯ ПОЛЬСЬКІ УРЯДОВЦІ, ТО НЕ БУДЕ Й ПОЛЬСЬКОЇ НОГИ В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИЧИНІ.

(Від власного кореспондента).

Ми, Українці, все кажемо, що Галичина є українська земля, на якій вікова польська неволя вспіла насадити тільки ШТУЧНІ ПОЛЬСЬКІ ОСТРОВИ. Сі штучні польські острови — се міста і місточка. В кождім такім місті й місточку є більше або менше число урядовців-Поляків і вони спричинюють, що місто чи місточко має на-зверх ніби-то польський характер.

Але усунути польську окупацію з української землі, забрати з неї польських урядовців і на прастарій українській Галицькій землі нічого польського не остане!

Так говоримо ми, Українці, про Галичину.

Поляки, очевидно, говорять инакше. Але бувають хвилі, КОЛИ Й ПОЛЯКАМ НЕХОТЯЧИ ВИРВЕТЬСЯ ПРАВДА. І тоді вони говорять так само, як і ми.

Таке сталося власне в сих часах.

Польща, як відомо, стоїть фінансово дуже зле. Польський міністер фінансів сушить собі голову, як сей фінансовий стан поправити. І ось між иншим придумав таке, що треба в 65 галицьких місточках покасувати суди і державні каси, а тоді не треба буде видавати гроші на удержанне сих установ.

Ви знаєте, що Галичина ділиться на так звані політичні повіти. Ніби „столицею" такого політичного повіту є повітове місто, в якім знаходиться старость (себто політична управа повіту), суд, податковий уряд. Крім сього повітового міста є в кождім повіті ще пару місточок, в яких знаходиться суд і податковий уряд. Прим. в Калуськім повіті старость, суд і податковий уряд є в Калуши, а крім того маємо суд і податковий уряд у Войнилові.

Отже польський міністер фінансів рішив, що суд і податковий уряд в повітовім місті вистане на цілий повіт, а суди й податкові уряди в менших місточках треба позносити.

Проти сього проєкту польські урядовці галицьких міст і місточок підняли великий крик. В Станиславові відбувся зїзд „представників міст і місточок всходней Малопольски" і сей зїзд рішив проти такого проєкту остро запротестувати, бо коли-б в згаданих місточках скасовано суди й податкові уряди, ТО ТІ МІСТОЧКА ВТРАТИЛИ БИ ПОЛЬСЬКИЙ ХАРАКТЕР.

Се говориться виразно в отсій резолюції зїзду:

„Зібрані дня 14. мая с. р. в салі повітової ради в воєвудзкім місті Станиславові репрезентанти міст і місточок входней Малопольски протестують як найенергічнійше проти розпорядку центральних властий, який змагає до звинення повітових судів і скарбових кас в місцевостях, що не є осідком старость; виступають з огірченнєм проти нечуваного в історії покривдження горожан і проти обнижування культурного, національного й економічного рівня кресових міст, здобуваного потом століть; ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ МАСОВОЇ ПЕРЕМІНИ КРЕСОВИХ МІСТОЧОК З ПОЛЬСЬКИМ ХАРАКТЕРОМ НА ВЕЛИКІ СЕЛА З ЧИСТО УКРАЇНСЬКИМ ХАРАКТЕРОМ; протестують проти несправедливих змагань до зубожіння міських горожан та проти вкорочування набутих протягом століть горожанських прав, шанованих навіть давними заборчими урядами; протестують проти усування інтелігентного елементу, що є серцем і мозком кресових міст і корисно впливає не тільки на власне окруженнє, але також на довколишні села і сільське населення під моральним, економічним, суспільним, релігійним і національним оглядом. В імя добра отчизни і інтересів Ржечипосполітей проситься найусильнійше (тут іде вичислення ріжних властий, до яких звернена просьба), щоби в НАЦІОНАЛЬНІМ і державнім інтересі ужили всіх способів для ухилення проєкту, шкідливого в своїх наслідках для держави, бо загрожуючого руїною кресовим містам всходней Малопольски".

Хто уважно прочитає сю резолюцію, той переконається, що все лише є в ній пусті фрази, а дійсну вартість має тільки одно: що коли знести в згаданих містах і місточках суди й податкові уряди, отже усунути з них польських урядовців, то ті міста й місточка втратять польський характер, ПЕРЕМІНЯТЬСЯ В ЧИСТО УКРАЇНСЬКІ СЕЛА, з чого вийде очевидно для Польщі велика національна шкода.

Сю провідну думку зїзду польських урядовців Східної Галичини потверджує також вшехпольський часопис „Слово польске", пишучи про зїзд:

„Цілий ряд бесідників виступав з великим болем і огірченнєм проти заряджень міністра Міхальского, які, не приносячи державі таких користий, вичеркнуть 65 місцевостий „на кресах Ржечипосполітей" зі спису міст і творять нові великі села, позбавлені польського національного характеру, ПРИЗНАЧЕНІ НА ЗАТОПЛЕННЄ В УКРАЇНСЬКІМ МОРІ".

Словом, самі Поляки стверджують, що в Галичині стільки є польского, що польські зайди-урядовці, прислані Польщею на те, щоб держати український нарід в польській неволі.

Викинути тих польських зайдів-урядовців з української землі — і в Галичині й ноги польської не остане!

Прага, 14. червня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ПОЛЬСЬКИЙ СОЙМ ВІДКИНУВ ВНЕСЕННЄ ПОЛЬСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ ПРО АВТОНОМІЮ СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

(Від власного кореспондента).

Ціла Польща, без ріжниці партій, хоче на віки закріпити польське пануваннє над українською Галичиною. Окремі групи польського громадянства ріжняться тільки в поглядах на способи, якими має бути осягнена та ціль.

Польське правительство і величезна більшість польських партій думають, що найліпший є той спосіб, якого вони уживають від хвилі, коли польське військо залило українську Галичину. Сей спосіб такий:

Відсувати по змозі на далі рішеннє держав антанти про правне положеннє Галичини. А тимчасом винищувати українське населеннє, кольонізувати Галичину польськими селянами з Польщі, словом нищити український характер краю і надавати йому польський характер. Коли так Польща погосподарює в Галичині довший час, то так укріпить у ній своє пануваннє, що держави антанти мусіти-муть з сим числитися і скажуть, нехай Галичина вже на все належить до Польщі.

До сього способу неначе заохочують Польщу самі держави антанти, які доси позволяють їй у Галичині господарювати як вона сама хоче. З сього польське правительство і польські партії вносять, що вони так зможуть господарювати в Галичині ще богато літ, аж доки зовсім не винищать українського населення.

Проти такої політики польського правительства в галицькій справі протестують від часу до часу **польські соціялісти**. Звичайно роблять се вони тоді, коли справа Галичини починає бути голосна в міжнародній політиці і коли можна сподіватися, що держави антанти приступлять до вирішення галицької справи.

Яка є причина тих протестів польських соціялістів?

Польські соціялісти, так само, як ціла Польща, бажають, щоб українська Галичина осталась на віки під пануваннєм Польщі, щоб український елемент у ній ослабнув, а польський кріпшав, так, щоб ся українська земля втратила в кінці український характер і стала польською землею.

В сім бажанню польські соціялісти сходяться з цілою Польщею.

Одначе польські соціялісти **инакше оцінюють міжнародне положеннє галицької справи**, ніж се робить польське правительство. Польські соціялісти міркують так:

Доки будучність Галичини є невирішена, доки держави антанти припосують собі право рішати про будучність сього краю, доти пануваннє Польщі над Галичиною не є певне. Треба боятися, що коли-небудь політичний настрій держав антанти може стати некорисний для Польщі і тоді вони можуть вирішити галицьку справу на некористь Польщі. А хоч Поляки гороїжаться, що не приймуть рішення держав антанти, то коли-б держави антанти справді сказали в сій справі тверде слово, то й найшли би способи примусити Польщу до послуху. При тім українська акція набирає в державах антанти і в цілім культурнім світі щораз більшого значіння, культурний світ починає вважати Польщу гнобителькою українського народу. Все те криє в собі небезпеку, що держави антанти можуть приступити до вирішення галицької справи і вирішити її некорисно для Польщі.

Так оцінюють міжнародне положеннє польські соціялісти. Щоб відвернути від Польщі небезпеку утрати Галичини, радять вони такий спосіб:

Треба, щоб Польща сама, з власної волі, дала Галичині автономію. Коли польський сойм ухвалить закон про автономію для Галичини, тоді польське правительство може звернутися до держав антанти і сказати: „Бачите, Польща **сама** дає Галичині автономію, тому не потребуєте боятися, що Галичині під Польщею може статися кривда. Отже не держіть довше галицької справи в непевности і видайте рішенне, що Галичина має належати до Польщі". Коли держави антанти побачать, що Польща сама дає автономію Галичині, то вони легко дадуть себе переконати, що найліпше буде признати Галичину за часть польської держави.

Таким способом, на думку польських соціялістів, Польща одержить державну суверенність над Галичиною, Галичина стане частю польської держави.

Коли-ж се станеться, тоді Польща може в Галичині робити, що хоче, бо тоді Галичина буде частю Польщі, і ніхто не сміти-ме мішатися до того, що Польща робить у своїй державі. Тоді „автономія Галичини" Українцям нічого не поможе, а Полякам нічого не зашкодить. **Бо се буде залежати виключно від Польщі**, як має виглядати та автономія. Польський сойм може її змінювати, як сам захоче, а ніхто не посміє тоді до сеї справи мішатися, бо се буде „внутрішня польська справа".

Адже віденський конгрес 1815 був признав автономію Польщі під Росією, а одначе Росія не боялася потім сеї автономії скасувати. Таксамо скасувала Росія автономію Фінляндії. А ще перед тим зломила договір з Україною.

Отже й Польща, як тільки вже дістане Галичину на все в свої руки, не дуже богато буде собі робити з галицької автономії. Адже знаємо, як Польща в давнину додержувала договори з українськими козаками!

Ось чому польські соціялісти не бояться обіцяти Галичині автономію, **коли-б тільки за се держави антанти віддали Галичину Польщі**.

При сім польські соціялісти числять ще на одно, а саме на те, що „автономія Галичини" вбє клин між саме українське громадянство. Тепер польська неволя така важка, що Українці всі як один стоять муром проти Польщі. Та коли-б Польща дала Галичині автономію, а держави антанти згодилися на сій основі віддати Галичину Польщі, — тоді (так думають польські соціялісти) часть українського громадянства, втомлена дотеперішньою польською неволею й боротьбою проти неї, готова сказати: „Та вже годімся на автономію, бо державну незалежність важко виборот!" Друга часть українського громадянства буде проти згоди на автономію, за дальшою боротьбою за державну незалежність, — і так однодушний доси український табор розібється на дві ворогуючі части, які будуть поборювати не Польщу, тільки одна другу. Польща тоді буде брати „автономістів" в оборону проти „незалежників" і нібито нищити „незалежників" буде далі нищити український нарід.

Так думають польські соціялісти.

І тому від часу до часу виступають вони з домаганнєм, щоби Польща дала Галичині автономію.

• • •

Тепер галицька справа знов стає голосна в міжнародній політиці і тому польські соціялістичні посли виступили 30. мая в польськім соймі в Варшаві з наглим внесеннєм, в якім взивається правительство, щоби воно предложило соймови проєкт автономії Галичини.

На основі соймового регуляміну про наглих внесеннях можуть промовляти тільки два промовці, один **за**, другий **проти**.

За внесеннєм промовляв посол **Дашинський**. Його промова цікава тим, **що він признав, що Галичина є український край, що в нім більшість населення є українська**. В світлі сього признання тим яркійше виступає **злочинність політики Польщі**, яка хоче український край насильно прилучити до Польщі. Сю злочинну польську політику підпирають також польські соціялісти.

Ось зміст промови Дашинського:

Він сказав, що доля Східної Галичини ще не є вирішена, що держави антанти можуть кождої хвилі приступити до вирішення та що те вирішенне може випасти на некористь Польщі. Сьому повинна Польща запобігти.

На думку Дашинського можна собі уявити три способи вирішення галицької справи: 1) зробити з Галичини незалежну державу, 2) прилучити її до Радянської України, 3) прилучити її до Польщі.

Утворити з Галичини незалежну державу — на думку Дашинського — не можна, „бо на се не позволяє ні географічне положенне ні отнічний склад".

З тихсамих причин — на думку Дашинського не можна прилучити Галичини до Радянської України.

Далі Дашинський говорив:

„Ядром справи є боротьба за національні права **української більшости**, яка заселяє Галичину. Ніякі адвокатські крутарства не можуть заперечити факту, що Галичина має українську більшість. Статистика австрійська, польська, навіть ендецька (себто польської народово-демократичної або вшехпольської партії) виказує факт, якого не хочемо скривати, що Галичина має більшість Українців. (Голоси: Неправда!) Хто каже „неправда", той хиба не є притомний".

Далі Дашинський вказує на те, що тепер цілий світ шанує принципи Вільзона про самовизначення народів, отже і Польща повинна їх шанувати.

Далі говорить:

„З трьох розвязок вибираємо ту, яка є можлива. Тому, що не можна утворити на території Галичини окремої держави ані віддати її большевикам, — треба для Українців Галичини утворити такі умови, щоби вони могли признати, що уряд тої землі не є проти них і не є без контролі того народу, який в більшости той край заселює. Се основна ідея, яка заставила нас поставити внесеннє, щоби уряд предложив соймови проєкт закона, який творив би на території Галичини краєвий сойм і краєвий уряд, відповідальний перед тим соймом".

Далі Дашинський зазначив, що не треба боятися за польську меншість у Галичині, бо закон про автономію може її забезпечити всі права.

В кінці Дашинський заявив: „Все, що є в Польщі за поступом, за правом нації, за свободою і пошаною людської цівілізації, те все є за нашим внесеннєм".

Проти внесення промовляв вшехполяк **Заморський**. Він заявив, що в Галичині **нема ніяких Українців, тільки є Поляки греко-католицького віроісповідання**. Тому нема ніякої потреби трактувати Галичину инакше ніж инші польські землі. Коли сойм приняв би внесенне, то він сам подав би в сумнів права Польщі до Галичини.

Більшість польського сойму послухала Заморського і **відкинула** внесенне польських соціялістів. Коли говорити словами Дашинського, то те, „що є в Польщі за поступом, за правом нації, за свободою й пошаною людської цивілізації", **показалося в польськім соймі в слабій меншости**.

• • •

Як се стверджила Рада Ліги Націй, Галичина знаходиться поза границями Польщі, яка є на території Галичини тільки військовим окупантом. Тому польський сойм не має права видавати ніяких законів для Галичини, отже не має права ухвалювати також закона про автономію Галичини.

І що собі не ухвалював би польський сойм про Галичину, українське становище остане незмінене: **Жадаємо усунення польської окупації з Галичини і привернення державної самостійности** сього краю.

Одначе дебата в польськім соймі про автономію Галичини є для нас дуже корисна.

Польський соціялістичний посол Дашинський ствердив, що Галичина є український край, має українську більшість.

Кождий політично думаючий чоловік, коли йому показати сі слова Дашинського, мусить признати, що се було би насильство прилучувати український край до Польщі.

Далі слова Дашинського виказують цілу облуду польських соціялістів. Бо коли вони самі признають, що Галичина є український край, то чого хотять його затягнути в польське ярмо?!

В кінці ухвала польського сойму свідчить, яким духом дише Польща на українське населенне Галичини. Польський сойм не хоче навіть обіцяти Галичині автономії! Якже можна віддавати Галичину Польщі? Хиба на те, щоб Поляки могли безкарно нищити український нарід!

Словом, дебата в польськім соймі про автономію Галичини повинна стати в наших руках оружєм у боротьбі за визволенне Галичини зпід сеї окупації Польщі.

Прага, 12. червня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ „ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Пилип Капельгородський.

В НЕВОЛІ.

Ви замкнули мене, — та живої душі
Вам не можна, не сила замкнути!
З під замків, і зза грат, і зза мурів німих
Замість суму і сліз, замість слів жолібних
Мою пісню ви можете чути.

Я під брязкіт кайданів в неволі, в тюрмі
І про щастє й про волю співаю,
Бо не можу, не хочу зректись своїх мрій,
Ні таємних бажаннів, ні давніх надій,
Бо і тут я живу і кохаю!

Я не знаю, на віщо мене ви взяли
Від живого, жаданого діла?
Чи хотіли бажання навіки приспать,
Щоб нічого не прагнуть, щоб більш не кохать...
Годі!... Душу убити не сила!

І в неволі зберіг почування свої,
Хоч живу я принадним минулим...
Чи-ж мені забороните далі іти
Як спочатку ішов до своєї мети
Без вагання за серденьком чулим?!

• •

Ах, негарно, як звязані руки,
А бажання палають вогнем!
Краще-ж тіло віддайте на муки, —
Ми те полумя кровю заллєм,
Та не знати-мем тяжкої долі
Душу, душу гноїти в неволі.

Серце, чистою повне любовю,
За людей, як і перше, болить...
Коли треба, ми власною кровю
Собі купимо право любить, —
Але дайте жаданого діла
Бо за гратами бути несила!

Ми не хочемо волі для волі,
Щоб спочити, пригоди забуть, —
Доки є ще і босі і голі
Ми не можем байдужими буть;
Ми живем, щоб невпинно шукати,
Де-б ті сили на працю віддати.

Хай на иншу повернем дорогу,
Станем боязко десь осторонь,
Коли втомлену думу убогу
Вже не гріти-ме давній огонь, —
Отоді ми навіки спочинем,
І бажать і боротись покинем!

УРЯДОВІ МАПИ І ЯК ЇХ ДІСТАТИ.

Недавно була в американських газетах вістка про шахраїв, що в однім містечку коло Ню Йорку відкрили „золоті гори" і видурили від довірчивих людей звиш пів міліона долярів буцім-то на роскопки, влаштованнє копалень і добуванє золота. Довірливі люде — здебільшого великоруські та „карпаторуські" іміґранти, деякто і з українських — приставали до „золотої корпорації" і приносили жахраям гроші сотнями і тисячами, богатіючи надією, що з бурої скали посиплеться чисте золото і з її сотень зробить тисяч і з тисячі міліони. Як відомо, золота там не було і нема і розбогатіли лише директори тої знаменитої компанії.

Одначе довірчив шеровці золотої корпорації могли заздалегідь малим коштом — за дванайцять центв — довідатись, що золота там нема ні в скалах ні під емлею і за їх гроші підуть на пропаще. Досить було написати до Геологічного Бюро в Вашингтоні (Ю. Ес. Джіоладжікал Сирвей) і казати прислати собі геольогічну пламу того дистрикту. На тій мапі показано точно, які скали мінерали є на землі і під землею і що найменше тисячу стіп в глиб, і зазначено, чи вони мають яку вартість чи ні. Така мапа коштує десять центів.

Сорок літ Геологічне Бюро працює над тим, щоби виготовити повну топографічну і геологічну мапу цілих Злучених Держав. Кожда квадратова миля має бути представлена на однім квадратовім инчу, так що ціла мапа накривлаб цілий квадратовий акр. Та поки що в міру роблених дослідів, її видають окремими аркушами для окремих невеликих округів; кожда мапа на двайцять инчів і широка на шіснайцять і на ній представлено округ в стільки миль авдовшки і ширш. Праця Геологічного Бюра ще не закінчена і для половини цілого краю мапи ще не видані; та здебільшого недослджені лиш сторони пусті і малолюдні і там може ще де й є невикрите золото.

Зрештою для кождого дистрикту є цілий ряд мап. На топографічній карті представлено все те, що єсть на поверхні: ріки, озера, стави, гори, горби (з поданою висотою), зелізні дороги, шляхи, вулиці, будинки, доми і фарми. Окрім того єсть скільки геологічних карт, на котрих показано, що є під землею: які камені і мінерали, чи є нафта або природний газ і як глибоко, де є вода і як глибоко треба копати криницю і т. и.

Кожда окрема мапа коштує десять центів. Всі геологічні мапи кождого дистрикту зібрані і оправлені в однім атласі, т. зв. „гелдогічнім фоліо", яке коштує правильно 25 до 50 центів. Одначе скільки літ тому в вашингтонських магазинах, де держать ті мапи, був огонь і ті атляси трохи потерпіли від диму та води, власне не так самі мапи як палітурки. Геологічне портфолію з такими трохи поваляними палітурками коштує лише пять центів вже разом з почтовою оплатою. Хто хоче купити мапу якогось дистрикту, нехай наперед напише до Геологічного Бюра в Вашингтоні, щоби йому прислали показчик (індекс) всіх виданих топографічних карт і географічних фолію того чи иншого стейту. Такий індекс, а саме мапу цілого стейту, висилають даром. На мапі стейту номерами означені всі дистрикти і після тих номерів замовляється мапу того дистрикту, в якім хто зацікавлений.

П. Стах.

В ТРІВОЗІ.

Понад Дніпром літає пісня моя...
Засни, серце, засни!...
Не пісня моя—
То чайка кгиче,
Ридає, кличе
Дітей із чужини...
Понад степами лине думая моя...
Мовчи, серце, мовчи!...
Не думка моя—
То грайворон кряче:
„Прокинься, козаче,
Гартуй, гостри мечі"!...
Понад селом рокоче в хмарі мій крик...
Радій, серце, радій!...
Гей, будить мій крик
На бенкет крівавий:
„Ставай до лави,—
Ще бусурмен не зник"!...

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Ми гайдамаки, ми всі однакі!

Сотками літ історія України це історія невдач і помилок. А коли дібратися до самого дна, то побачимо, що завсіди жерелом лиха була орієнтація на поміч сусідів. Ми ставляли себе в ролю покривдженого наймита, що шукає лучшої служби, а забували, що ми маємо своє властне, богате газдівство, на котрім належиться нам бути господарями. У теперішню пору із наймитчука ми перемінилися у малолітного сироту, якого долею займаються опікуни. Від тої непрошеної опіки, на Україні такі гаразди, що сотки тисяч мруть від голоду, а увесь загал здавлений в економічній та політичній неволи.

А щоби заграбити нашу батьківщину раз на все, наші сусіди, на наших очех, переводять хитрий плян, щоби й само імя українське винищити до самого кореня. Ми бачило, як добільно це лукава робота іде — та сама усюди на загарбаних землях. Наче по тайній умові Ляхи, Румуни і Москалі ведуть одно діло, а саме стараються знищити навіть наше культурне життя.

Московські рівуни чинили і чинять це без маски і без рукавичок. Вони старалися вигубити до тла усіх проводирів нашої національної культури. Без ніякої церемонії вони порозстрілювали та повбивали всіх тих, котрих вважали передовими світочами українства. Їм було байдуже, чи це були політичні діячі! Як тільки хто почував себе Українцем і мав мир між людьми, він мусів згинути, бо стояв на перешкоді московському централізмови. Хто читав звіт комітету українських видавництв, той бачить, що та славетна „Радянська Україна", а власне її уряд це нічого иншого, а тільки передна сторожа для русифікації України. Число і обем надрукованого по українськи таке нічтожне, що тільки платні агенти Московщини можуть ще ставати в обороні „українсько-радянського" уряду.

Платні агенти і недотепи, які несвідомо повторюють те, що агенти нашепчуть та понапишуть. Короткий образ культурного життя на Україні тепер ось який: У школах московщиться дітвору, бо коли де і є буцім то українська викладна мова, то тільки як блахман. Предметом науки ніколи не є українська бувальщина та культура, а суматоха революційного пустомельства і доптання української національної традиції. Теперішна школа на „радянській Україні" це розсадник хамства і дегенерації. Московщина ширить таку гниль між нашою молодіжжю, що за це саме варта шнурка кождий московський опричник і їх наймити „радянський уряд".

На цілій Україні нині вільно читати тільки це, що перепустять через руки московсько-большевицькі цензори. А вони вже дбають, щоби допустити саме тільки сміття.

Нема ніяких добрих книжок, ніяких свобідних часописів, нема нічого, що скріпило би і підбадьорило громадянський дух. Ані царський уряд не зважився до такого безпощадного нищення української культури, як чинять тепер московські грабіжники.

Ми стоїмо перед фактом новомодної кацапщини, яка старається знищити українство через плянове вимінювання національної свідомости і поширення крайної гнили у верствах нашої молоді. Це несенне отруї повинен народ стрінути таким терором, такою відплатою опричникам, щоби ця пімста українського народу споминалася в будучині як страхіття для усіх тиранів.

Коли до цього терневого вінця додамо ще плянове виголодження України, то справді ганьба і проклін тим, що видають а й читають ті кацапські газети, які виходять в Америці в українській мові. Треба бути без совісти, щоби зважитися писати в обороні катів, які вбивають власний рід — треба бути без розуму, щоби вірити продажним душам, які валяють грязею усьо, що правдиво українське.

Наша еміграція вже дає гідну відповідь тим московським нічмарам, а власне тим, що проганяє їх пріч зі своїх віч та нарад. Але аж тоді наша відповідь буде повна і точна, коли ніхто і до рук не візьме тих зрадницьких часописів і коли не поважиться ніякий московський агент між нами шлятися з своєю друкованою поганню та недрукованою дурійкою. Проч з ренегатами, що помагають роспинати Україну!

* * *

Коли Московщина представляє собою дикого, брудного Азіята, який не церемониться, а по медвежому нищить, руйнує — то Ляшня уявляє із себе хитруна-лиса, який уживає всіляких лукавих способів, щоби дійти до своєї цілі. Перед світом вони раді показати себе бравим, лицарським народом. Таку світову опінію виробляли їм довгими роками їх аристократи, які пхалися всюди до дипломатичної служби або переживали заграницею цілий свій вік. Чимало причинилася для уроблення доброї опінії для Польщі також будь-що-будь визначна польська література. Але мабуть найбільше симпатії світа придбала їм підкупна світова преса.

Поляки розкинули і розкидають мілйони гроша на це, щоби чужі часописи писали про них приязно, а коли не можна, щоби промовчували про немилі для Польщі факти. Ще й до того по всіх центрах Европи та Америки, Поляки мали все повно своїх людей, які уміли запобічи або подбати — зробити це, що Польщі було треба. Польська дипльоматія була і є в тім, щоби перекрутити усьо на свою корись, а у відношенню до нас полягає на безличній брехні.

Свій плян на погубу України вони переводять в той спосіб, що уперед всього заперечують, мовби на загарбаних ними землях жили Українці. „Нема України, Українців, а тільки сон Русіні" — вони кажуть, причім, не соромлячися, заявляють, що ті „Русіні" то тільки галузь польського племени, от як Мазурі, Кужяві і т. п. Коли із тим „своїм племенем" не могли собі були дати раду в Галичині, то представили перед антантою нас, як большевиків. А про це, що 250.000 із того „племени" запроторили в тюрму, що військом мусять держати вириваючеся це „племя" у своїх „сердечних" обіймах — цей факт не відкрито широкому світови, бо нема на це способу.

Так само нема змоги проголосити усьої „лицарськости" шляхетного народу" — помордованих старців, жінок, дітий — середновічних тортур вязнів, звірства на Гуцульщині, нелюдський морд попів, знущанне і катованне соток тисяч безвинних і безоружних.

А вже про такі дрібниці, як замкнення шкіл та других культурних інституцій, заказ часописів, завішенне добродійних товариств, здиранне неправних дачок і т. п. — про се шкода й говорити!

Замкнути уста народові, а відтак поволи відбирати життє — це плян Ляшні. Проти українського хлібороба пустити „польського хлопа" — заспокоїти голодних на землю Мазурів і других польських селян—колоністів на українській почві — от це робота другого сусіда України!

І тут, хотя-не-хотя, нема для Українців ніякого иншого способу для оборони, крім терору. Дарма сподіватися нам, простому, робучому народові, виграти нашу справу перед всесвітним судом. Поляки за хитрі, щоби перемочи їх в дипльоматичній дорозі. Остає одно, а це невмолима потайна, безупинна борба на смерть.

Наш народ порозумів, що не вдіє нічого вичікуванням на вирок підкупного світового суду.

Приходять вістки із краю про підпали, бомби, вбійства. Терористична, підземна боротьба зачалася. Ту боротьбу мусить піддержати кождий Українець, що бажає своїм людям волі. Коли вороги перемогли нас у отвертім бою, коли світ не хоче і чути про українську справу, то ми мусимо пригадати, що живемо і боротися проти ярма у такий спосіб, який нам ще остав.

Тим способом є терористична боротьба проти наїздників, проти Московщини, Польщі і Румунії. Ця борба не перестає доти, поки не добудемо свободи у незвисимій своїй державі або поки не вигублять усього українського народу.

Сорок пять мілйонів Українців не піде в тюрму! Лучше вмерти у борбі, чим жити рабами в неволі!

Гонта.

ВІД РЕДАКЦІЇ ЖОВНІРСЬКОЇ ГАЗЕТИ „СКИТАЛЕЦЬ".

Йозефів, дня 16. червня, 1922.
Ч. 22.

Хвальна Редакціє „Свободи":

Не відмовте помістити на сторінках Вашої часописі слідуюче:

„Отсим складаємо щиру подяку о. Василеви Гривнакови із Симпсон, Па., що зволив занятись нашим місячником та за присланне 20 долярів, а також за зєднанне нам передплатників, а саме: ВП. П. Олександра Павляка, Олександра Улицького, Осипа Чаплинського, Льва Левицького, Володимира Сполітакевича, Івана Гундяка, Гр. Ватрана, та Льва Сембратовича.

Нових передплатників щиро витаємо, та дякуємо, що не забувають на наше видавництво".

Редакція „Українського Скитальця", Укр. Табор в Йозефові на Чехах.

З глубоким поважанням
За редак. газети „Скиталець",
Ukr. Voj. Tabor B. Josefov, Czechoslovakia.
Миговець.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Клим Поліщук.

СВЯТА КРИНИЦЯ.

Для того, щоб бачити як молиться маса, як кланяється вона Богові свому, — не треба ходити по пустельних пісках Тибету слідами Далай Лами, і не треба блукати по берегах священої ріки Індусів — Гангу... Досить буде з вас піднести свою голову до блакитного вкраїнського неба й відчути безмежну красу просторів Полтавщини. Там, серед високих гір та глибоких ярів, що так мальовничо розгорнулися навколо старих козацьких Лубень над чудовою Сулою, ще й досі живе дух предвічного й безконечного Бога... Мені випадково прийшлося бути свідком його величавої сили, як виявляється вона в творчім натхненню чорної маси, коли вона заміряє в однодушнім молитовнім екстазі над жерелом всеочищаючої води... І відчуваючи те незвикле захоплення, я згадував мудрі слова старої істини книжок Йогів і переконався, що дійсно, „ще не всі творчі слова сказані і не всі великі діла сділані"...

Після запашних днів весняної пори, коли віти дерев у садах важко гнуться до долу від, ще не зрілих, плодів своїх, а серед гущавини зеленого листя вже починає зітхати літня втома, — виснажені важкою працею діти ріллі нетерпляче чекають дня святої Параскеви-Пятниці, щоб піти до її криниці й на „цілий рік освіжитися" цілющою водою. І коли приходив той день, то велика радість обгортала собою Лубенські гори й доли, серед яких знаходилася та дивовижна криниця.

Пригадую тихий літній вечір, коли я йшов самотою вузенькою польовою доріжкою, яка тяглася над глибоким яром і, здавалося, йшла в безвість. Мереживо ясних зір світилося в безмірних просторах неба і від їх яскравого мерехтіння моя душа замірала в незвикому чеканню чогось радісного і великого. Вечерова сутінь легко стелилася на широких ланах богатого збіжа і, здавалося, також чогось чекала... Як зачарований, дививсь я в нутро смеркання, повними грудьми вдихав у себе його ароматний спокій і не хотів нічого ні думати, ні марити... Було так приємно відчувати несвідоме прозріння своєї душі, яка широко роскритими очима оглядала красу рідної природи і так зміцнювалася в своїй силі... Було подібне щось до того стану, в якому перебуває жрець великого Брами, коли в заміранню серця стежить за ростом придорожної билини, і своїми пронизливими очами бачить пульсування крови в її волоконцях...

І, враз, в сутіні тихого вечера в полях засвітилися якісь вогники: спалахнули мрійно на сході, задріжали тихо на півдні, захвилювалися на заході й замерехтіли на півночі. Вогники ті неначе рухалися, хвилинами зникали, а потім з новою силою засвічувалися, ясніли й вабили... Затаївши духа, дивився на них і не міг зрозуміти, щоб могло значити це дивовижне явище?.. Що за диво?! — думав я про себе, дивлячись на одну довгу низку вогників, яка помалу наближалася до мене.

Через декілько хвилин до мене підсунулася довга валка возів, запряжених волами, на розах в яких світилися тоненькі воскові свічки. На возах сиділи чоловіки й жінки і тихо співали побожних пісень...

— Добрий вечір! — привитався я з першим возом, на передї якого сидів старий і кремезний дідуган.

— А ви чому до Святої кринички не йдете? — спитався мене дід, як тільки відповів на моє привитання.

— Якої кринички? — спитався я його, не знаючи ще причини до цеї чудної подорожі і не розуміючи його запитання.

— Отакої!...—здивувався дід. — Чуєте, цей чоловік каже, що нічого не знає про Святу криницю!...

— Ой, Господи! — простогнала якась бабуся на другому возі. — Де-ж таки видано, щоб християнин і не знав нічого!...

— А так таки й не знаю — відповів я. — Я сюди прибув недавно, то й ще звичаїв тутешніх не знаю...

— Еге-ж, еге-ж... — співчуваючо загомоніли на возах. — Нетутешній чоловік може й не знати...

— А звідки-ж ви? — спитався мене дід.

— З далека, діду! Аж із самісенького волинського Полісся! — відповів я.

— Дивіть! — голосно промовив дід. — Аж із самісенького Полісся, а говорить по нашому!...

— Еге-ж, еге-ж... — загули на возах. — Так таки й по нашому.

— Скрізь, діду, наші люди говорять однаково... сказав я всюди одна пісня співається і одна казка кажеться... Тільки не всюди знають, як живеться другим — хто ми і скільки нас...

— А нащо нам те все знати? — промовив дід. — Хіба з того легше житись буде, чи що таке?...

— Як би знали, так, може, жилося-б лекше...

— І не кажіть! — заперечив мені дід. — Скрізь тепер однаково всім кепсько...

— Поганяйте, діду! — почулося з задніх возів. — Що там балакати!...

— Ах, Господи! — простогнав дід. — Навіть тепер не можуть погідніщими бути!... А ще й очищатися їдуть...

— Як то очищатися? — зацікавився я.

— Та тією-ж водою зі святої кринички! — сказав дід. — От сідайте до нас на віз, та й поїдемо разом!...

— І справді, сідайте! Що там стояти! — почулося з воза якийсь молодий жіночий голос.

— Ой, Господи! — зашамотіла на другім возі бабуся. — Всяка грішна душа очиститися хоче...

Я не заставляв себе довго просити і, вибравшись на воза, сів поруч старого діда. Дід взмахнув батогом, воли рушили з місця і вози важко заскріпіли. Знов замерехтіли свічки й залунала пісня. Кождий віз співав иншої пісні і від того співу в полях стояв глухий гомін, як на великому ярмарку, або на березі моря, коли воно шумує.

Скрізь і всюди, по всіх шляхах, дорогах та доріжках, які тягнулися до яру, сунули валки возів зі свічками, а над самим яром так уже ціла заграва грала від свічок.

На возі співали всі. Співала молодичка, яка запрошувала мене сідати, співав її чоловік, як видно, син старого діда і співали два хлопчики — підлітки. Мовчав лише один дід і мовчки поганяв своїх волів.

— Чому-ж ви, діду, не співаєте нічого? — спитався я його.

— Мені нема чого співати? — поважно відповів він.

— Чому-ж то так?

— А тому, що я обітниці не давав!

— А вони давали?

— Еге-ж, давали!

— А що то за обітниці такі?

— Та всякі бувають, як чиї гріхи...

— А ви роскажіть мені!... А то я їду, і не знаю, куди, навіщо їду!... — Дід повернувся до мене лицем, і поважно вимовив:

— А й справді! Вже коли їдете з нами, то треба вам роскзати...

Підсунувся ближче, нахилився і тихим голосом почав говорити:

„Знаєте, як у кого які гріхи, так таку й дають обітницю... І свята Параскева-Пятниця все те чує, знає і своєю водою з кринички гріхи змиває і нутро очищає... Так воно діється з давних давен, ще від того часу, як свята Параскева „криницею проступила"...

— Що то значить? — спитався я.

„Зараз усе скажу, не перебивайте! — незадоволено промовив дід. — Колись, як тут ще не було людей ніяких, а Лубні тільки зачинали будуватися і там, де тепер Тернівська Толока, тільки один пастух Іван жив, — йшла сюдою свята Параскева, а йшла вона просто в оці гори. Звідки вона йшла і куди йшла, — ніхто того не знає, але мусіла йти, бо була така Божа воля... Казали старі люди, що вона до Києва святого поспішалася, бо тоді на Київ татарська горда напосілася... Ну, і йшла вона через оці гори, бо так було ближче і вона хотіла скоротити собі дорогу.

„Йдучи через одну гору, вона на пів своєї дороги так стомилася, що далі не могла ні одного кроку зробити. З німим роспачем оглянулася навколо і не вгледіла ніде нікого, крім одного пастуха Івана, який пас вівці в долині. Побачила вона його, і стала кликати до себе. Підійшов він до неї і, побачивши перед собою якусь молоду та гарну жінку, став і засміявся:

— Куди тебе несе?...

— Йди сюди! — покликала вона його.

— Хе, чого-ж тобі, красуне, треба від мене?...

— Поможи мені вийти на цю гору! — сказала до нього свята Параскева.

Пастух подивився спершу на Параскеву, а потім на гору і сказав:

— І охота ото тобі, жінко, драпатися на таку височінь!...

— Коли треба, так мушу! — відповіла йому на те Параскева.

Але Іван не зрозумів її слів і став жартувати.

— Ти, жінко, як бачу, дуже горяча! Краще сядь коло мене та відпочинь, а я ще чоловік не жонатий, то можу тобі щось гарне сказати...

Глянула на нього свята Параскева і тільки головою похитала:

— Ех, ти, каже, чоловіче нещасний!... Сам того не знаєш, що кажеш!...

— А коли ти знаєш, так іди сама! Проводити тебе не буду! — роззердився пастух Іван.

— І піду! — сказала вона, але він цілком розгнівався.

— Та сядь уже нарешті! Куди там будеш іти...

— Тоді сяду, як прийду до свого місця...

Дикі ще тоді були люди, а найдикіщі між ними пастухи. Добрих звичаїв не знали і робили що самі хотіли. Схопився отой цей пастух до святої Параскеви, схопив її за руку і крикнув:

— Та сядь уже, коли кажу тобі!...

Але як тільки він її взяв за руку, як почув у свому нутрі якийсь пекучий вогонь, від якого в одну мить присів на землю і почорнів, як свіжа ріля...

— Що ти за жінка така?! — скрикнув він не своїм голосом. Вона нічого йому не сказала, а тільки показала рукою під свої ноги і зникла кудись.

„Злякався пастух і, впав лицем до землі, і став горяче молитися. Плачучи, благав Бога, щоби він помилував його і вгасив той вогонь, що пік його нутро. Довго він так молився і не смів очей своїх звести до неба, а коли звів, то побачив просто перед собою ту саму жінку в хмарах, від якої снувався злотний промінь аж до того місця, де вона перед тим стояла. Пастух Іван глянув і побачив жерело, з якого била чиста й прозора вода.

— Очистися! — почувся голос з гори і, слідом за тим, видовище зникло.

„Іван прийшов до жерела і став пити. Пив і ніяк не міг напитися. Але відчув, як та вода освіжувала його нутро і вогонь, який так пік його, став угасати. Стомлений, знеможений, виснажений, він вернувся до своїх овець і вже ніколи не був таким, як був до того часу, аж до року, десятої пятниці після Великодня, він ходив до того жерела молится і каятися в гріхах своїх. А коли він постарів, то збудував тут своїми руками першу каплицю і де не стали ходити всі люди, які тільки почували щось за собою. Богато часу минуло вже, але з роду в рід, з покоління в покоління ходять десятої пятниці молитися сюди до святої Параскеви, аби вона простила й умила гріхи їх...

„От ідемо і ми, бо в дечому прогрішилися і дали обітниці сердечно покаятися... А кається всі так, як каявся пастух Іван, — він завжди говорив одну й ту саму свою молитву і співав одну й ту саму свою пісню... Так і тепер кождий мусить, як знає, скласти собі молитву і пісню і проказати, або проспівати її стільки раз, скільки належиться по даній обітниці..."

Дорога повертала направо і тягнулася просто в яр. Наша валка возів помалу стала спускатися в долину, на якій, як на ярмарку вже все гуло й гомоніло людськими голосами. Серед яру стояла невеличка деревляна капличка, коло якої на високому помості з дощок, одягнуті в білі ризи сільські попи, служили молебні перед ясно освітленим свічками образом святої Параскеви-Пятниці.

Навколо каплиці, по всій долині і ген аж по горах росташувалися безконечними рядами вози з волами, а коло них сиділи гуртами й поодинці знеможені працею люди і, тримаючи в руках свічки, голосно молилися й співали...

Зорі в небі і свічки в долині своїм тремтючим сяйвом освітлювали тиху млу теплої літньої ночі й викликали в душі якісь чудні почування, які глибоко зворушували всю мою істоту й заставляли її тремтіти тремтінням, всієї маси народу, яка надійно чекала сходу сонця, щоб наблизитися до святої кринички і зачерпнути з її невичерпного жерела крапелину чистої води і очистити від гріхів щоденних...

Коли на небі заяснила світова зірниця, юрби народу заворушилися і стали на коліна. Затихли всі і так, мовчки, зі звернени на схід лицем стали чекати ранку...

Після того всього гомону й шуму, який всю ніч наповняв собою глибокий яр, було надзвичайно чудно чути найменьший шелест коло возів, як нагодовані воли жуйку жували, як десь у траві тонесенькими голосами перекликалися пташки і починала підподьомкати перепілка...

Небо на сході зароженілося й заясніло і на вершинах зелених гір стали червоніти перші промені сонця. Якийсь старенький попик вийшов з капличок з хрестом і кропилом в руках і, звертаючись до схилених на коліна юрб народу, голосно виголосив:

— Цього року всіх молящих буде тілько покроплено, бо жерело в святій криничці вже виснажилося і води не вистане навіть для десяти чоловіка...

Як громом прибила ця вістка стомлені голови селянські і вони на одну мить похилилися аж до самого долу, а потім захвилювалися буряним морем і вслід за цим почувся такий громовий голос обурення, що аж земля задріжала.

— Як то не має?!... Мусить бути!... Завжди була, а тепер як же так?!...

Піп ніяково підняв до гори руку з хрестом і хотів кропити перші ряди, але вони заворушилися і посунули на каплицю, де знаходилась свята криниця. Крик і голос знявся в долині й порушив мовчанку полів. З нерухомими блідими лицями сунулися один на другого й намагалися як мога скорше дістатися до дверей каплиці, але старенький попик закрив їх собою.

Мій молитовно-урочистий настрій перетворився в чуття чогось болючо-незрозумілого і я старався як мога скорше вийти з кола цих людей, в яких так нагло було обірвано їх віру, як перед мною став знайомий мені дід і сказав:

— Куди-ж ви?... Вода мусить бути, бо жерело не могло висохти!... Чуєте, не могло...

— Звичайно, звичайно!—сказав я до нього щоби не образити його.

Але він раптом схопив мене за руку і дико скрикнув:

— Не вірите, га!... не вірите!... не вірите!... Так зачекайте трохи, зачекайте!... Люди зараз самі доберуться до неї!...

Закашлявся. Схопився руками за груди і вибухнув голосним плачем.

— Не плачте, діду! — сказав я до нього і стиснув йому на прощання руку. Він дивився на мене з очами повними сліз і шептав одне слово:

— Не вірите... не вірите... не вірите...

В той час, серед крику та шуму, почулося одне слово „Вода"—і все кинулися до каплиці. Дід радісно схопився від мене і, з очами повними сліз, промовив:

— Дяка тобі Господи, що зглянувся на нас і не забув нас! Я скористався його хвилевою радістю і зараз-же пішов від нього. Вже аж на дорозі, я чув від людей, що у Святій криничці нове жерело забило...

... А в глибокім яру звучали радісні пісні, від яких по широких полях розлягався веселий гомін...

Теребовля, 16. липня, 1921.

ПЕРЕСПІВИ ПАВЛА ГРАБА.

З фінських поетів.

Казимір Лейно (Ленбом).

Коли їси — то не проси;
Роби що кажуть, все знеси, —
То — чесна ти людина.
Коли поклони в церкві беш,
А думам волі не даєш, —
То — чесна ти людина.
Коли святу старовину
Шануєш, добру чи дурну.
То — чесна ти людина.
Коли за бога маєш власть
Та дякуєш за те, що дасть,
То — чесна ти людина.
Коли з побожної брехні
Ти кажеш „так", де треба „ні",
То — чесна ти людина.
Коли затулиш очі й слух,
Ослін неначе-б то й оглух,
То — чесна ти людина.
Коли неправді без кінця
Ти потураєш як вінця
То — чесна ти людина.
Тебе героєм всяк вважа;
Душа нічого не бажа,
Бо — чесна ти людина.
А як закриється труна,
Напише рідна сторона:
„Тут чесна спить людина!
Як слід на світі він прожив,
Нічим нікого не вразив,
Бо чесна був людина.
Він непомильний шлях обрав
І грошеняток назбирав,
Бо чесна був людина."

ПЕРША РОБІТНИЧА ВИЩА ШКОЛА В АМЕРИЦІ

Робітничими „каледжами" або вищими школами називають звичайно правильні курси вищої освіти для робітників, які послідними роками почато влаштовувати імало не в усіль більших містах Америки. Такі курси організують трейд-юніони, федерації праці та инші робітничі організації з помічю університетських професорів та професіональних учителів; студентами єсть робітники, що в день працюють, а вечерами проходять слухати лекцій і вчитися.

Першу вищу школу для робітників, в котрій студенти приходять правильну університетську науку — мешкаючи в „каледжі" і не займаючись нічим иншим окрім своїх студій — засновано торік в Катона, Н. Й., і „робітничий каледж в Катона" скінчив отсе свій перший шкільний рік. Поки що в тім першім році школа могла дати приміщення і науку лиш двайцяти студентам, в тім числі семи женщинам. Всі вони пройшли курси історії цівілізації, економії, статистики, англійської літератури, граматики і курс „дискусії і аргументації". Раз на тиждень влаштовують дискусію і на другий день дві години присвячено критиці „аргументів і викладу". Програма на другий день ще не готова, але правдоподібно вона обійматиме курси робітничої тактики, соціяльної психології, природничих наук, економії і статистики та журналізму.

Школа стоїть під наглядом двох комітетів. Один складається з представників скількох стейтових федерацій праці і деяких трейд-юніонів і має своїм завданнем добувати від робітничих організацій піддержку для школи та наглядати, аби навчання відповідало потребам робітничого руху. Другий комітет, з професорів Колюмбійського і Пенсильванійського університетів та Амгерст Каледж, помагає; укладати програму курсів і виробляти систему навчання. Правління в самій школі є демократичне; кождий учитель і кождий студент має в нім один голос.

ДОРОШ.

Після шведської пожоги був військовим осаулом сей самий Дорош, про котрого розкажу. Багато дечого доводилось мені про нього чути; розказували, що він був завзятий і дуже письменний: знав по турецьки і по татарськи і був за товмача. Як кошовий Мелашевич вивів Запорожців із Туреччини і знов осадив кіш на наших вольностях біля річки Підпольної, то Дорош розміряв окопи, бо знав і кріпости будувати. Скінчивши своє діло, не довго вже зіставався в коши, вельми, вже старий був; і подякувавши за хліб-сіль, помандрував собі у степи, щоби денебудь сісти зимовиком і завести пасіку, бо дуже кохався у бжолі. Шукав старий собі місця, шукав, тай сюди зайшов наМалу Тернівку. Якось йому сподобався наш лиман. Та на що й шукати лучшого захистка? Кругом вода, а по середині острів, не треба й огороджуватися; от він тутечки й осадивсь.

Тоді, як старий сюди прийшов, у лимані тільки й росли денеде озички, терни та лози; а він уже понасаджував скрізь дерева, нащепив груш і яблонь, неначе ліс який розвів. Та тут у нього велика пасіка була, може колодок із двісті, коли не більш. За медом приїздили купці із Харкова, з Білгорода. Дорош тими грошима, що за мід добував, ніколи не користувався, а віддавав їх бідним людям на будову, що приходили у степи селитися зимовиками, або віднесе на церков до монастиря.

Ті козаки, що сиділи тут зимовиками і знали Дороша, от як розказували мені про його життя у лимані. Жив він на тім острові неначе який пустельник; із власних рук годував диких кіз, журавлі ходили за ним слідком, як собаки, а під його хатою виводились бабаки. Ходив сам, як чернець, у високій шапці, у чорній рисі і підперізувався ремінним поясом. З себе був дуже високий, а борода, біла якмолоко, доходила аж до колін. Такий, розказували, був із нього дідуга, що хто-б не здрів, то сами вязи так і хиляться, щоб йому вклонитись. Тоді дуже мало було зимовиків, то по великих празниках нарід приходив до Дороша, неначе до церкви (тоді тут не було церков); от він і читав їм євангелию, апостола і псалтир. Люди кажуть: „На самоті чоловік живе з Богом;" то хоч і не в церкві слухаєш те слово Боже, а все-ж таки покріпить воно тобі душу, особливо, коли почуєш його з уст чесної перед Богом людини.

Старого Дороша все ж дуже поважали: було як заведуться за щонебудь, або шкоду один одному яку вчинить, то ідуть судитись до старого. У ті часи, як Дорош тут проживав, набігали ще на слободи Татари; отсе-ж їх і шлях, що іде побіля лиману, бо тут скрізь водопої, на горах багато криниць. Було, як почують хуторяни, що іде Татарва, то заганяють скотину і ховаються по байраках і кітловинах; як-же, бувало, слобожани дурнуть звідсіль Татар, то й вони де не возьмуться, на коний, за мушкети і собі провожають непрошених гостий. А Дороша — так ніколи; не тикали; сидить собі на пасіці і байдуже йому.

Раз, як так проходили Татари, Дорош варив собі на вечерю куліш, а татарський ватажок побачив, що з комина іде дим і післав кількох верників подивитися, хто там живе. Коли молодий, каже, то возьміть його в ясир, а як старий — „Чикин йому башка" (відрубайте йому голову).

Такий, бачите, у них був бісурменський, хижий звичай. Поїхали Татари у лиман, та як кажуть: „не спитавши броду, не лізь у воду" — і загрузли у болоті. Стали гукати, так Дорош вийшов і розказав їм їх мовою, куди обїхати; от вони й приїхали до його. Побалакав він із ними, показав свою пасіку, город — так гарно у його в садочку; було се саме в Спасівку, як уже і дині і кавуни і садовина поспіла.

Вернулись вершники до свого ватажка, розказали йому, що бачили — от він і сам прийхав до Дороша в гості. Нагодував його старий медом, кавунами і чим Бог післав. Ватажок цілісінький вечір із ним пробалакав — тут у його в хаті й ночував, а на другий день прощаючись подарував Дорошу турецький коц і обіцяв, як буде повертати, знов заїхати до його. Так не привів йому Бог вернутися, бо там день гетьманці перехопили його загін і завдали такого чосу, що і сам ватажок не встиг спасти життя перед ними, а його орду у три вітри гнали аж до річки Самари. Як тікали вони побіля лиману, у одного Татарина захромав кінь; бачить сердешний, що йому вже не втекти, бо за спиною козаки — нічого робити! — от він із коня в очерет і приліз до Дороша.

— Ратуй! — каже, — як виратуєш, то я твій на віки!

— Не знаю, як мені тебе й — бо ніде гаразд сховати; певно сеогдня ще понаходять наші козаки, то і витягнуть тебе, хоч би іззя печі. І в болоті теж не сховаєшся, бо і там вони обнишпорять усі кутки; дуже вже їм нам надосолили!

Але подумав-погадав старий тай вигадав, як його сховати. Викопав у пасіці ямку так, щоб тільки улізти чоловіку до плеча, і посадив туди Татарина, а зверху накрив його улием (був у старого улий дуже великий). Тільки що обгорнув його гарненько землею, буцім то і справді колодка з бжолою, аж бачить — ідуть до його козаки.

— Добрий вечір, діду! — кажуть.

— Спасибіг! — відказує Дорош.

— А нагодуйте нас, діду, медом, — просять, — бачите, яка у вас гарна пасіка!

— Добрі діти, — каже старий, — е защо й на годувати: добре набили Татарву!... Ідіть же в хату, на тім тижні підрізував, то тамечки у мене є вже готовий мід.

Деякі хотіли вже йти в хату, а другі не згодились.

— Ні, діду, — кажуть, — не хочемо ми тижневого, давай нам з самого підрізу, свіжого!

— І той же з підрізу, — каже Дорош, — одновкий.

— Не хочемо ми того, — гомонять козаки, — давай нам свіжого, а не даси, так ми не питаючись і самі возьмемо! — І все заходжують біля великого улия, під котрим сидить Татарин.

Бачить старий, що не переливки: не дати — то вони й самі перевернуть великий улий, тоді вже поминай як звали Татарина.

— Ну, стрівайте-ж, — хлопці, — каже, — як бачу, треба вам дати свіжого, нічого з вами робити!...

Тільки що узявся за одну колодку, щоби зняти, а козаки й гукнули:

— Давай нам, діду, з сеї, з великої! От тутечка багацько меду!

— Не можна з сеї колодки, — відказує Дорош.

— Чом? — загомоніли козаки. — Давай, кажем, із сеї, а не даси, ми самі добудемо — нам рук не позичати!

Дорош завіряє їх, що паройки накинув у сю колодку. Так буцім не їм каже; в одно товчуть: „з сеї та із сеї!" Кругом обступили, декотрі вже й за колодку беруться. Що тут на світі робити? От Дорош і каже:

— Слухайте, хлопці! Не рушайте сеї колодки, бо, як схочу, то — дарма, що велика, а не добудете з неї й одної краплі меду — хиба тільки чортяку побачите! — Тай гукнув до Татарина, що йому робити.

— Гаразд! відказав один із козаків, — Я ще на своєму віку не бачив чорта; подивлюсь, яка у нього парсуна!

За улий — тільки підняв, а Татарин як вискалиться, як заржне не своїм голосом, а козаки: „Свят, свят, свят!" та в ростіч та як мога на втікача.

— Постривайте, хлопці, — гукає Дорош. — Я вам меду дам!

А вони втікають та лаються:

— Подавись ти своїм медом! Годуй того, що під улием сидить!

Через тиждень, як усе втихомирилось, розказав Дорош хуторянам про свою комедію — від них він уже не таївсь — так вони вже сміялися й прозвали того Татарина „чортом". Три годи жив він у Дороша, а там на теплого Миколи пішов у Самарський монастир тай перехрестився у нашу віру. Знатний вийшов із його чоловяга, а вже який скусний був лікар: і скотину лічив і болячки на людях вигоював. Проживав він десь за річкою Орелькою, там і оженився; сеж його і внуки-Чортенки, що живуть у Водяних Хуторах.

Олекса Стороженко.